
Forord

Konferansen *Fra myndig maktspråk til klar kommunikasjon – om språk og makt* ble arrangert i Oslo 28. og 29. mai 2015, som den åttende nordiske klarspråkskonferansen i regi av språknemndene i Norden. Konferansen samlet nær innpå 150 deltakere fra fem nordiske land.

En av språknemndenes oppgaver er å fremme den nordiske nabospråksforståelsen. Derfor foregikk konferansen på de skandinaviske språkene, og derfor inneholder rapporten fra konferansen artikler på dansk og svensk i tillegg til norsk.

Vi i Språkrådet i Norge, som var vertskap for konferansen, takker våre nordiske kolleger for deres hjelp til å definere konferansens tema og for deres gode forslag til nordiske foredragsholdere. Den aller største takken går til foredragsholderne selv, for kunnskapen de delte med oss.

Språk og makt

I de mer overordnede spørsmålene om språk og makt belyste foredragsholderne alt fra ubevisste, underbevisste og tilfeldige språkvalg til manipulativ skriving. Sentrale temaer i disse innleggene var språket som mer enn et middel til å overføre informasjon. Den som skriver, har makt og ansvar og råder over språkets funksjon i den gitte konteksten, og den bevisste skribent kan bruke uklarheter som et virkemiddel til å påvirke og skape nye virkeligheter. Også gjennom ordvalg og informasjonsutsnitt kan skribenten endre selve premissene for en debatt eller tematikk. Hvilke valg tar for eksempel embetsverket når de presenterer fakta og tall for besluttede myndigheter? Og hvordan ser kampen om definisjonsmakten på klimaområdet ut? Hvem definerer idealene for språket i lover og andre juridiske tekster, og er det juridiske språket et presiseringsverktøy eller et redskap for å tåkelegge et budskap?

Forskning på klarspråksområdet

Et tilbakevendende tema i det nordiske klarspråksmiljøet er behovet for klarspråksforskning. Under konferansen ble klarspråksnummeret av det norske tidsskriftet Sakprosa presentert. Forfatterne problematiserer klarspråk fra ulike vinkler, peker på viktige utfordringer framover og presenterer nyere forskning på området.

Praktisk klarspråksarbeid

Også det praktiske klarspråksarbeidet var tema for flere innlegg. Innleggsholdere fra stat, kommune og private bedrifter la fram sine prosjekter og delte erfaringer fra klarspråkskampanjer, undersøkelser av leseforståelse, bruk av klarspråk til å nå strategiske mål og klarspråksarbeid som holdningsendring hos offentlig ansatte.

Pass på Roger

Ansatte i det offentlige er ofte drivende gode til å skrive, men mindre vant til å tenke over hvorfor de skriver, og hvem de skriver for. Målet med klarspråksarbeid må være at vi hele tiden lytter etter stemmen til den som teksten er ment for. I det svenske skatteverkets klarspråksprosjekt heter han Roger. Roger er en *persona*, den typiske mottakeren av tekstene som skatteverket arbeidet med i et bestemt prosjekt.

Hva som er klarspråk, avhenger av hva som er tekstens funksjon og leserens – Rogers – forutsetninger. Enten Roger er tiltalt i retten, klimaengasjert lokalpolitiker, adoptivforelder, profesjonell saksbehandler eller mottaker av uførepensjon (eller alt på én gang), må kommunikasjonen med ham tilpasses situasjonen og hans forutsetninger. Pass på Roger.

Artiklene er ordnet alfabetisk etter forfatterens etternavn. God lesning!

Oslo, februar 2016

Margrethe Kvarenes, Språkrådet